

Maria Jukkola ja Anne-Mari Poola

Nautojen teuraskuljetusten toimivuuden

kartoitus Ilmajoella

Opinnäytetyö

Kevät 2011

Maa- ja metsätalouden yksikkö, Ilmajoki

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Kotieläintuotanto

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Maa- metsätalouden yksikkö, Ilmajoki
Koulutusohjelma: Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto: Kotieläintuotanto

Tekijät: Maria Jukkola ja Anne-Mari Poola

Työn nimi: Nautojen teuraskuljetusten toimivuuden kartoitus Ilmajoella

Ohjaaja: Kimmo Nissinen

Vuosi: 2011

Sivumäärä: 47

Liitteiden lukumäärä: 2

Naudanlihantuotanto perustuu Suomessa yli 90 prosenttisesti lypsyrotuisten eläinten kasvatukseen. Emolehmätuotanto on kuitenkin hyvä vaihtoehto paikkaamaan kotimaisen naudanlihantuotannon vajetta. Naudanlihaa kulutettiin vuonna 2009 kaikkiaan 93,5 miljoonaa kiloa ja sitä tuotettiin 81 miljoonaa kiloa. Tämän vuoksi naudanlihaa tuotiin ulkomailta 14,8 miljoonaa kiloa. Kuitenkin vientiin suomalaista naudanlihaa riitti 1,4 miljoonaa kiloa. Suomessa toimii tällä hetkellä neljä suurempaa nautateurastamoja ja lisäksi on pienteurastamoja. Nautojen teuraskuljetusten vaatimukset ovat laissa säädettyjä. Laki määrää mm. eläinten kuljetusolosuhteet, kuljetusvälineen ja eläinkuljettajaluvan sekä kuljettajien ajo- ja lepoaikalait.

Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää nautojen teuraskuljetusten toimivuutta Ilmajoen kunnan nautatilallisten näkökulmasta. Työ tehtiin yhteistyössä Ilmajoen kunnan maaseutu- ja lomatoimiston kanssa. Selvitystä varten tehtiin kysely (liite 1), joka lähetettiin postitse 79 tilalle. Kyselyn tulokset käsiteltiin SPSS-tilasto-ohjelmalla.

Vastaus saatiin 41 tilalta. Kyselyyn vastanneet tilalliset kaipaavat erityisesti sairaseläinpalvelua uudelleen käyttöön sekä tuottajahintaan korotusta. Kyselyn mukaan lähes 25 % vastanneista ilmoittaa eläimen teuraaksi soittamalla. Määrä on suuri, sillä teurastamot pyrkivät saamaan ilmoitukset sähköisesti esim. nettisän avulla. Kyselyssä ilmeni myös, että vastanneista yli puolella on eläimille erillinen kulkureitti lastausalueelle. Kyselyn tuloksissa kävi ilmi, että samankaltaiset kyselyt tulisivat tarpeeseen laajemmalla alueella tai useammalla eri paikkakunnalla.

Tutkimusta voivat hyödyntää Ilmajoen kunnan maaseututoimi sekä alueella toimivat teurastamot. Teurastamot voivat hyödyntää tutkimuksen tuloksia toimintansa kehittämiseen ja kuljetusten sujuvuuden parantamiseen. Maaseututoimi pystyy käyttämään kyselyn tuloksia erilaisissa konferensseissa ja asiakastytyväisyydessä.

Avainsanat: Nauta, teuraskuljetus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: Ilmajoki School of Agriculture and Forestry
Degree programme: Agriculture and Rural Enterprises
Specialisation: Animal Husbandry

Authors: Maria Jukkola and Anne-Mari Poola

Title of thesis: Functionality of cattle slaughter transportation in Ilmajoki

Supervisor: Kimmo Nissinen

Year: 2011

Number of pages: 47

Number of appendices: 2

Over 90 percent of beef production in Finland is based on milking cows. Dam production is still a good option to meet the deficiency in Finnish beef production. In 2009 the total consumption of beef in Finland was 93.5 million kilos meanwhile Finnish beef production was 81 million kilos. That is why Finland imported 14.8 kilo's of beef. Still Finland exported 1.4 million kilos of beef. At the moment there are four big cattle slaughter houses in Finland and also quite a few smaller ones. There are rules for the transportation of cattle based on the law. There are standards for transportation conditions, types of transportation to be used and driver's rest periods and driving standards.

This thesis looked into the functionality of slaughter transportation in Ilmajoki. A questionnaire was sent to 79 farmers of which 41 replied. The questionnaire included questions on: basic information of the farm, the size of the cattle, the slaughter house used and questions about the farmer's satisfaction with the service provided. The survey revealed that the farmers especially wanted the transportation service of sick cattle to return and for beef cattle prices to be higher. According to the survey 25 % of farmers informed the slaughterhouse of cattle collection by telephone. Nowadays, according to the slaughterhouses, this should be done via the internet and not by telephoning. The results of the survey were processed using the SPSS-program.

This research is useful for Ilmajoki's agricultural businesses and the nearby slaughterhouses. The slaughterhouses can use the results to improve their activities and animal transportation.

Keywords: cattle, slaughter transportation

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	3
1 JOHDANTO.....	6
2 NAUDANLIHANTUOTANTO SUOMESSA.....	7
3 NAUDANLIHAN TUOTANTOMUODOT.....	9
4 ELÄINTEN TOIMITTAMINEN TEURAAKSI.....	13
4.1 Nautaohjeet tilalle.....	13
4.2 Nautojen lastaustila.....	14
5 ELÄINKULJETUKSIA JA ELÄINTEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ JA YLEISET OHJEET.....	15
5.1 Kuljetuksen yleiset edellytykset.....	15
5.1.1 Eläinten kuljetus.....	15
5.1.2 Eläimen hyvinvoinnista huolehtiminen.....	15
5.2 Kuljetusväline.....	16
5.2.1 Yleiset vaatimukset.....	17
5.2.2 Kuljetusvälineen seinät ja lattia.....	18
5.2.3 Olosuhteet kuljetusvälineessä.....	19
5.2.4 Eläimiä osoittava merkintä kuljetusvälineessä.....	20
5.3 Kuormaaminen ja kuorman purkaminen.....	20
5.3.1 Nautojen keräilyn suunnittelu ja toiminta.....	20
5.3.2 Eläinten kohtelu ja käsittely.....	21
5.3.3 Kuormaamiseen ja kuorman purkamiseen käytettävät laitteet ja välineet.....	22
5.3.4 Eläinten kuormaaminen kuljetusvälineeseen.....	22
5.4 Eläinkuljetusyrityksiä koskeva lainsäädäntö.....	23
5.4.1 Eläinkuljettajarekisteri.....	23
5.4.2 Eläinkuljettajalupa.....	23
5.4.3 Eläinkuljetusten valvonta.....	24

6	TYTYVÄISYYSKYSELY ILMAJOEN KUNNAN	
	NAUTATILALLISILLE TEURASKULJETUSTEN TOIMIVUUDESTA .	26
6.1	Tutkimuksen tarkoitus, tutkimusmenetelmät ja tietojen analysointi	26
6.2	Kyselytutkimuksen tulokset ja niiden tulkinta	26
6.2.1	Tilan päätuotantosuunta	27
6.2.2	Tilan karjakoko.....	27
6.2.3	Tilan yhteistyöteurastamo	28
6.2.4	Nautojen teuraaksi ilmoittaminen	29
6.2.5	Eläimen nouto tilalta teurastamoittain	31
6.2.6	Saapumisajankohdan ilmoittaminen teurastamoittain	32
6.2.7	Lastaustilan yleisyys tuotantosuunnittain	33
6.2.8	Eläinliikenteen kulkureitti lastausalueelle tuotantosuunnittain	34
6.2.9	Eläinten teurasmäärä vuosittain lypsykarja- ja yhdistelmätiloilla	36
6.2.10	Eläinten teurasmäärä vuosittain erikoistuneilla nautatiloilla	37
6.2.11	Poistojen yleisimmät syyt tuotantosuunnittain	37
6.2.12	Teurasauton kuljettajan ammattitaito teurastamoittain	39
6.2.13	Kuljetuskaluston kunto teurastamoittain.....	40
6.2.14	Tyytyväisyys yhteistyöteurastamoon teurastamoittain	41
6.2.15	Kyselyyn vastanneiden vapaan sanan kommentit	42
7	YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	44
	LÄHTEET	44
	LIITTEET	48

1 JOHDANTO

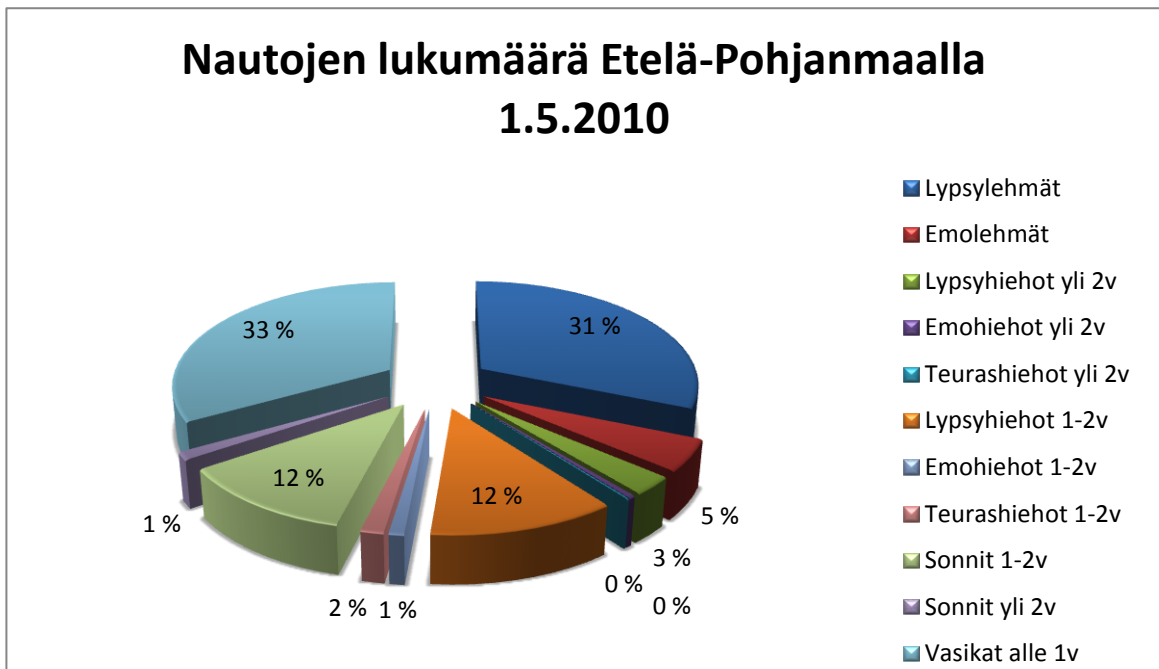
Suomalaisesta naudanlihasta suurin osa kasvatetaan yhdistelmätiloilla, jotka tuottavat pääasiassa maitoa. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2009 Suomessa teurastettiin nautoja 267 262 kappaletta, joista saatiin lihaa 81,1 miljoonaa kiloa. MTK:n tutkimuksen (2010, 21) mukaan naudanlihaa kulutettiin vuonna 2009 kaikkiaan 93,5 miljoonaa kiloa, sitä vietiin ulkomaille 1,4 miljoonaa kiloa ja tuotiin Suomeen 14,8 miljoonaa kiloa. Suomessa eläinten teuraaksi ilmoittaminen hoidetaan joko soittamalla tai sähköisesti. Ilmoitukset saatuaan, teurastamot suunnittelevat sopivat noutoaikataulut ja-reitit jokaiselle teurasautolle. Teurastamolta tulee tilalle ilmoitus teurasauton arvioidusta saapumisajankohdasta.

Tutkimme Seinäjoen ammattikorkeakoulun maa- ja metsätalouden yksikössä tehtävänä opinnäytetyönä Etelä-Pohjalaisen Ilmajoen kunnan alueen nautatilallisten tyytyväisyyttä nautojen teuraskuljetuksiin. Kyselyyn osallistui myös Ilmajoen kunnan maaseututoimi. Kyselylomake (liite 1) lähetettiin lokakuun lopulla 79 nautatilalliselle, ja vastausaikaa annettiin kaksi viikkoa. Tämän työn tarkoituksena oli saada selville nautatilallisten tyytyväisyyttä teuraskuljetuksiin, erillisten lastaustilojen yleisyyttä tiloilla, poistojen määriä tiloilla sekä yleisimpiä poistojen syitä. Työssä käsiteltiin naudanlihan tuotantomuodot, tapahtumat nautojen valmistelemista kuljetukseen ja saapumiseen perille teurastamolle.

Tämän tyyppisiä tutkimuksia ei ole tehty Suomessa aikaisemmin. Kuluttajia kiinnostaa tietää kuljetusmatkojen pituuksista ja kestoista, kuljetusolosuhteista sekä teurasautoissa olevien eläinten määristä ja niiden kohtelusta. Kuljetusolosuhteiden oikeellisuuden osoittaminen on haasteellista, sillä eläinoikeusjärjestöt ja media julkaisevat niistä ääripäitä.

2 NAUDANLIHANTUOTANTO SUOMESSA

Naudanlihaa tuotettiin Suomessa vuonna 2009 kaikkiaan 81,1 miljoonaa kiloa, ja tammi–heinäkuussa 2010 44 miljoonaa kiloa, mikä on kaksi miljoonaa kiloa vähemmän kuin vastaavana aikana edellisenä vuotena (maataloustilastot.fi [viitattu 9.12.2010]). Toukokuussa 2010 Suomessa oli 15 656 nautatilaa ja nautoja oli yhteensä 925 808 kappaletta. Etelä–Pohjanmaalla oli 108 878 nautaa (kaavio 1) 1 620 nautatilalla ja naudanlihaa tuotettiin 9,9 miljoonaa kiloa. Ilmajoella oli tammi–huhtikuussa 2010 nautatiloja 83, nautoja 6 077 kappaletta ja lihaa tuotettiin tammi–huhtikuussa 552 573 kiloa. (Maataloustilastot.fi [viitattu 11.11.2010].)

Kaavio 1. Toukokuussa 2010 Etelä-Pohjanmaalla oli nautoja 108 878 kappaletta (Maataloustilastot.fi [viitattu 11.11.2010].)

Ilmajoen alueella naudan hankintaa harjoittavat seuraavat teurastamot:

Atria Suomi Oy. Atria Oyj:n tytäryhtiö, joka vastaa yhtiön Suomen toiminnoista. Atria Suomen liiketoimintoja ovat: lihaliiketoiminta, lihavalmisteliiketoiminta sekä ateria ja siipikarjaliiketoiminta. Tuotantolaitokset sijaitsevat tällä hetkellä Kauhajoella, Nurmossa, Kuopiossa, Karkkilassa ja Forssassa. (Atria.fi [viitattu 22.11.2010].) A–tuottajat Oy on lihanhankinta- ja neuvontayhtiö, joka välittää eläi-

miä Atrialle. Lisäksi se myös tuottaa ja markkinoi tuottajapalveluita. (Farmit.net [viitattu 30.12.2010].)

Oy Snellman Ab. Pietarsaarelainen perheyritys, jonka toimintaan kuuluvat hankinta, teurastus, lihan paloittelu ja jalostus sekä lihavalmisteiden valmistus. Oy Snellman Ab:hen kuuluvat Snellman-konserni, lihanhankinnasta vastaava Snellmanin Lihanjalostus Oy sekä Snellman Trading. (Snellman.fi [viitattu 22.11.2010].)

Saarioinen Oy. Liha-alan konserni, jonka toiminta käynnistyi 1940-luvulla. Yhtiöllä on 5 tytäryhtiötä Suomessa: Tampereella, Kangasalalla, Valkeakoskella, Jyväskylässä, Huittisilla sekä yksi tytäryhtiö Virossa. Lihanhankinnasta vastaa Liha Saarioinen Oy. (Saarioinen.fi [viitattu 22.11.2010].)

HK Scan Oyj. Yksi Pohjois-Euroopan johtavista ruokayrityksistä, jonka kotimarkkina-alue koostuu Suomesta, Ruotsista, Baltian alueista ja Puolasta. Yhtiön toimipaikat Suomessa ovat: Turku, Vantaa, Forssa, Eura, Säkylä, Mellilä ja Outokumpu. Hk Scanin lihanhankinnan hoitaa LSO Foods Oy (HK Agri alkuvuodesta 2011 alkaen). (Hkscan.com [viitattu 22.11.2010].)

3 NAUDANLIHAN TUOTANTOMUODOT

Maitotila. Tilalla ei kasvateta varsinaisia teuraita, vaan sonni- ja jalostuksellisesti heikommat lehmävasikat laitetaan välitykseen. Teuraaksi myydään poistolehmiä ja hiehoja, joita ei käytetä uudistukseen. (Vehkaoja ym. 2005, 14.)

Yhdistelmätila. Suuri osa naudanlihasta tuotetaan yhdistelmätiloilla, jotka tuottavat pääasiassa maitoa. Tilalla syntyvät maitorotuiset sonnivasikat kasvatetaan teuraaksi asti ja niitä voidaan ostaa kasvatukseen lisää välityksestä tai naapuritiloilta. Eläinten kasvatusta on tehokasta ja tavoitteena on yli 320 kilon teuraspaino. (Vehkaoja ym. 2005, 15.)

Kolmivaihekasvatus. Nautojen kolmivaihekasvatus kehitettiin tehostamaan Suomen maitorotuisten nautojen lihantuotantoa. Tämä muodostuu kolmesta eri vaiheesta, joita ovat alkukasvatus, välikasvatus, vasikkakasvatus eli juottamo sekä loppukasvatus. Käytännössä vasikkakasvatus sisältyy välikasvatukseen. (Vehkaoja ym. 2005, 13.)

- **Alkukasvatus maitotilalla.** Alkukasvatuksessa eläinten kasvatus tehdään mahdollisimman hyvin, että ternivasikka saa hyvät lähtökohdat kasvuunsa. Vasikoille juotetaan ternimaitoa ja ne opetetaan juomaan tutista. (Vehkaoja ym. 2005,13.) Ternivasikan suositeltu välityksikä on 14–28 vrk, mutta poikkeustapauksissa ternivasikka voidaan laittaa välitykseen 10–39 vrk:n ikäisenä (Suomen Lihateollisuusyhdistys, 2007). Välitykseen menevän ternivasikan tulee olla merkitty ja rekisteröity seitsemän päivän kuluessa syntymästä, korvamerkit tulee olla korvissa ja vasikkakortti on täytetty. Vasikan napa tulee olla parantunut, napa-alue kuivunut ja napavarsi irronnut. Vasikan tulee hengittää normaalisti ja sen jalkojen tulee olla terveet. Vasikka ei saa sairastaa ripulia ja sen tulee painaa vähintään 40 kiloa. Vasikkaa ei kuitenkaan punnita kuin vasta, jos epäillään painorajan täyttymistä. (Jalli 2010, 14.)

- **Vasikkakasvattamo eli juottamo.** Maitotilalla tapahtuvan alkukasvatuksen jälkeen vasikat siirtyvät juottamoon. Vasikoita on mahdollista juottaa koko juottokausi täysmaidolla tai siirtää vasikat 1–2 viikon ikäisinä juottorehuruokintaan. Juottorehu sekoitetaan 38–40 °C veteen valmistajan ohjeen mukaan. Koneellinen juotto juottoautomaatista helpottaa työskentelyä isommissa yksiköissä. Hapanjuotossa vasikoiden maito hapatetaan muura-haishapolla pH 4,0–4,5 happamuusasteelle tai vaihtoehtoisesti maito voidaan piimittää piimillä. Juoton voi lopettaa, kun vasikka syö vähintään 1 kg / vrk väkirehujä. Juottokautena voidaan pitää 8–10 viikkoa. Luomutuotannossa vasikoita juotetaan 3 kuukauden ikään saakka. (Kulkas 2003, 24–27.)
- **Välikasvatus.** Vasikkakasvatukseen on mahdollista erikoistua, mutta sitä on myös mahdollista harjoittaa loppukasvatuksen yhteydessä. Välikasvatuksessa on tavoitteena 4–5 kuukauden kasvatusaika sekä yli 900 gramman päiväkasvu. Vasikoiden kasvatusaika välikasvattamoissa kuitenkin vaihtelee Suomen eri osissa ollen 3–6 kuukautta. Välikasvatuksessa on tärkeää, että vasikat saavat hyvää maitojuomaa vieroitukseen asti, ja että ne oppivat syömään väki- ja karkearehujä. (Vehkaoja ym. 2005, 13–14.)
- **Loppukasvatus.** Eläimet tulevat loppukasvatukseen ollessaan noin 6 kuukauden ikäisiä ja ovat loppukasvattamossa teurasikään asti. Maitorotuisen eläinaineksen loppukasvatus kestää yleensä 12–16 kuukautta. Tänä aikana on tavoitteena saavuttaa 340 kilon teuraspaino. Loppukasvatuksessa eläinkierto suunnitellaan tasaiseksi ja ryhmäkokona pidetään 15–30 eläintä. Mikäli välityseläimistä on hyvin tarjontaa, voi tilalla käyttää ostokohtaista kertatäyttöisyyttä. (Vehkaoja ym. 2005, 14.)

Emolehmätuotanto. Emolehmätuotannossa on mahdollista erikoistua useisiin eri tuotantomuotoihin tai olla erikoistumatta ollenkaan eli toimia yhdistelmätilana. Erikoistumistuotantosuuntia ovat pihvivasikantuotanto, risteytysmotuotanto, jalostuseläinten tuotanto ja pihviloppukasvatus. (Vehkaoja ym. 2005, 11.)

- **Pihvivasikantuotanto.** Pihvivasikalla tarkoitetaan nautaa, jonka perimästä vähintään $\frac{3}{4}$ on liharotua. Pihvivasikantuotannossa noin 4–6 kuukauden iässä vieroitettut vasikat myydään pihviloppukasvatukseen erikoistuneelle tilalle ja syntymätilalle jätetään uudistukseen tarvittavat lehmävasikat. (Tauriainen 2006, 121.) Tässä tuotantomuodossa emolehmiä voidaan tilalla kasvatata enemmän kuin yhdistelmätuotannossa. Pihvivasikantuotantotilalta suoraan teuraaksi menevät ainoastaan poistolehmät ja siitossonnit. Mikäli poikimakausi ajoittuu keväälle, ovat vieroitettut vasikat myytävissä syksyllä. Jos poikimiset tapahtuvat syksyllä, on vasikoiden myynti mahdollista loppukeväällä. (Vehkaoja ym. 2005, 11.)
- **Yhdistelmätuotanto.** Suomessa perinteisesti harjoitettu emolehmien tuotantomuoto on yhdistelmätuotanto. Kaikki tilalla syntyneet vasikat kasvatetaan tilalla, jolloin eläinten siirtely ja tautiriskit vähenevät. (Tauriainen 2006, 121.) Jalostuskarjat ovat usein yhdistelmätiloja, koska muuten vuoden ikäisten eläinten jalostusarvojen saaminen vaikeutuu. Jalostuskarjoissa on myös siitokseen kelpaamattomia eläimiä, jotka kasvatetaan teuraaksi. (Vehkaoja ym. 2005, 11.)
- **Pihviloppukasvatus.** Pihviloppukasvatamossa eläimiä kasvatetaan 8–16 kuukautta kasvunopeudesta, rodusta ja iästä riippuen. Pihvieläinten kasvatuksessa eläinkierto tilalla muodostuu siten, että pääosa eläimistä tulee tilalle syksyllä ja pienempi osa tulee keväällä. Eläinten kasvatuksessa on tavoitteena 340–440 kilon teuraspaino ja ruhon laatuluokka vähintään R-luokka. (Vehkaoja ym. 2005, 12.)

- **Risteytysmotuotanto.** Risteytysmotuotannossa pyritään kasvattamaan tuotantoeläin, jonka tavoitteena on tuottaa yli kymmenen vuotta jälkeläisiä. Tuottaja voi myydä hiehot vieroitettuina, vuoden vanhoina tai tiineinä. Tilalle syntyy myös sonnivasikoita, jotka voidaan myydä vieroitettuna loppukasvatukseen. (Vehkaoja ym. 2005, 12.)
- **Keskitetty jalostuseläinten tuotanto.** Tämä on hieman harvinaisempi tuotantomuoto. Tila erikoistuu kasvattamaan jalostuseläimiä emolehmätuotantoon. Tilalle saapuvat kertatäyttöisesti eläimet, jotka ovat perimältään jalostukseen sopivia, puhtaita ja vieroitettu noin puolen vuoden iässä. Tilan tulee noudattaa terveysseurantaa sekä eläinten säännöllistä punnitsemista. Jalostukseen hyväksytyjen sonnien kasvatusaika on noin 6–10 kuukautta. Mikäli sonnit tulevat hylätyksi, ne teurastetaan ennen seuraavan erän saapumista. Jos tilalla kasvatetaan tiineitä hiehoja myyntiin, niin niiden kasvatusta kestää 12–18 kuukautta. Tuotantorakennuksina tässä tuotantomuodossa yleisimmin käytetään kylmäpihattoja, joissa on asianmukaiset tilat punnituksille ja käsittelyille. (virtuaali.info [viitattu 17.12.2010].)

Erikoislihan tuotanto. Erikoislihan tuotantomuotoja ovat hieholehmän lihan tuotanto, vaalea hiehonlihan tuotanto sekä häränlihantuotanto. Hieholehmän lihan tuotannossa jalostuksellisesti huono hieho myydään teuraaksi poikimisen tai vasta vasikan imetyksen jälkeen. Vaalean hieholiham tuotannossa on tavoitteena hyvin nopeasti kasvanut hieho, jonka ruhon rasva on täysin valkoista. Lihan väri jää jonkin verran vaaleammaksi kuin normaalissa tuotannossa, sillä eläin kasvaa erittäin nopeasti. Häränlihantuotannossa tavoitellaan parempaa lihan laatua kastoroimalla sonnit. (Vehkaoja ym. 2005, 15–16.)

4 ELÄINTEN TOIMITTAMINEN TEURAAKSI

4.1 Nautaohjeet tilalle

Naudan teuraaksi ilmoittaminen onnistuu perinteisesti paperi-ilmoituksella, puhelimitse sekä sähköisesti internetissä. Netissä ilmoituksen voi tehdä esimerkiksi Atrian tuottajat A–Netti internetsivuilla (a-tuottajat.net [viitattu 17.11.2010].) ja Snellmanin tuottajat Anelma–tuottajasivuilla (snellman.fi [viitattu 17.11.2010].)

Taloudellisesti kannattavaan ja kestävään naudanlihan tuotantoon kuuluu olennaisesti myös nautojen puhtaus. Lantaisen naudan teurastus teettää paljon ylimääräistä työtä ja siksi teurastamoilla on käytössä tilityksissä ns. lantaisuusvähennys, joka on 10 % ruhon hinnasta (Wahlroos, 2009.) Kun nautoja ilmoitetaan teuraaksi, on ilmoitettava ovatko kyseessä vapaasti kasvatetut vai kytketyt naudat. Jos tilalla on lastauskarsina, vapaasti kasvatetut naudat kannattaa ryhmittää samaan karsinaan 5–6 päivää ennen lastausta. Kuljetuspäivänä eläimille annetaan vain kuivaa heinää ja vettä. (Honkavaara, 2009.)

Mikäli naudalta on juuri ennen teuraskuljetusta pudonnut tai irronnut korvamerkki, sille laitetaan tilapäismerkki. Pelkästään punaisella tilapäismerkillä merkittyä eläintä ei saa ottaa kuljetettavaksi teurastamoon tai hyväksyä elintarvikeketjuun. Tilapäismerkit ovat tilakohtaisia ja niitä saa tilata ja varastoida tilalla pienen määrän mahdollista tulevaa käyttöä varten. Tilapäismerkkiin kirjoitetaan merkin numeron alapuolelle (sekä naaras- että urososaan) selkein kirjaimin ja numeroin eläimen koko EU-tunnus. Lisäksi nautarekisteriin on tehtävä ilmoitus merkin käyttämisestä. (evira.fi [viitattu 20.5.2010].)

4.2 Nautojen lastaustila

Teurasautolle tulee olla mahdollista ajaa aivan navetan viereen. Eläinten kulkuväylillä ei saa olla yli 15 cm kynnyksiä ja ulkonevien seinärakenteiden tulee olla pyöristettyjä. Kuormaamis- ja purkutiloissa on huomioitava valaistusolot, akustiikka, ilmavirta, pintojen materiaalien äkilliset muutokset sekä käytävien kulmien loivuudet. Eläinten lastausrampille kannattaa laittaa olkia, sillä tarkka hajuaisti houkuttelee naudat liikkeelle. Käytettävä lastausramppi ei saa olla yli 20° kulmassa. Eläinten omistajan kannattaa varmistaa teurasauton saapumisajankohta, että eläimet ovat valmiita lastattavaksi teurasauton saapuessa. Eläimiä siirrettäessä on vältettävä eläimien turhaa ruokintapöydällä kulkemista. (Honkavaara 2010.)

Tarttuvien eläintautien välttämiseksi ja teurasautojen kuljettajien työskentelyn helpottamiseksi tulisi tiloilla olla erillinen lastaustila. Kuljetusta odottavat naudat siirretään valmiiksi lastaustilaan. Teuraskuljettajat voivat hakea eläimet ilman tuottajien apua silti käymättä eläinsuojassa lainkaan. Lastaustilassa tulee olla oma sisäänkäynti ja se tulee olla helposti puhdistettavissa. Sisäänkäynnin viereen voi laittaa postilaatikon tarvittavia asiakirjoja varten, josta kuljettaja saa ne helposti mukanaan. (Vehkaoja ym. 2005, 114.)

5 ELÄINKULJETUKSIA JA ELÄINTEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ JA YLEISET OHJEET

Kuljetus on eläinten siirtoa, joka tehdään yhdellä tai useammalla kuljetusvälineellä, mukaan luettuina kuormaaminen, purkaminen, siirtäminen ja lepo sekä muut siirtoon liittyvät toimenpiteet, siihen asti kunnes eläimet on purettu kuormasta määräpaikassa (finlex.fi [viitattu 8.4.2010]). Kuljettaja, joka rikkoo eläinkuljetuslakia, voidaan tuomita eläinkuljetusrikkomuksesta sakkorangaistukseen (liite 2).

5.1 Kuljetuksen yleiset edellytykset

5.1.1 Eläinten kuljetus

Eläinten kuljetuslain mukaan eläintä saa kuljettaa vain sellaisella kuljetusvälineellä ja sellaisissa kuljetusolosuhteissa, että kuljetuksesta ei aiheudu eläimelle tarpeetonta kipua, tuskaa tai kärsimystä. Lisäksi eläintä on suojeltava kuljetuksessa vahingoittumiselta ja sairastumiselta. Eläintä ei saa kuljettaa, jos sen terveydentila on sellainen, että kuljetuksesta voi aiheutua sille tarpeetonta kipua, tuskaa tai kärsimystä. (finlex.fi [viitattu 8.4.2010].)

5.1.2 Eläimen hyvinvoinnista huolehtiminen

Lain mukaan eläimen hyvinvoinnista on huolehdittava kuljetuksen aikana. Eläimelle tulisi antaa vettä, sopivaa ravintoa ja lepoa tarpeellisin väliajoin huomioon ottaen kuljetettava eläinlaji, eläimen ikä, kuljetusväline, kuljetusolosuhteet ja matkan kesto-aika sekä muut matkan aikana vaikuttavat seikat. Kuljetuksen aikana sairastunut tai vahingoittunut eläin on sairauden tai vamman niin edellyttäessä erotettava

muista eläimistä ja sitä on autettava mahdollisimman nopeasti. Sille tulee antaa asianmukaista eläinlääkinnällistä hoitoa ja tarpeen vaatiessa eläin on lopetettava tavalla, joka ei aiheuta sille tarpeetonta kärsimystä. (finlex.fi [viitattu 8.4.2010].)

5.2 Kuljetusväline

Teurasauton kuljettajan tulee noudattaa aikataulua ja aikataulun muutoksista tulee ilmoittaa tilalle. Karsinakasvatuksessa kasvatetut naudat ajetaan ajolevyillä 2–6 eläimen ryhmänä ja lastataan kahden naudankarsinoihin teurasautoissa (kuva 1). Kytettyinä kasvaneet naudat lastataan tarvittaessa köydellä ja kytketään myös teurasautossa (kuva 2). Eläintenkuljetuskorin sisälämpötila tulee olla ajon aikana yli 0 °C, mutta alle 30 °C ja puhallintehoa on säädettävä lämpötilan mukaan. Täyttä nautakuormaa ei tule pysäyttää muuten kuin eläinten valvontaa varten. Eläimet on purettava kuormasta, mikäli kuljetus keskeytyy yli kahden tunnin ajaksi. (Honkavaara 2009.)

Kuva 1. Nautoja teurasautossa yhden ja kahden naudankarsinoissa.

Kuva 2. Teurasautossa köydellä kytketty eläin.

5.2.1 Yleiset vaatimukset

Laki eläinten kuljetuksesta määrää, että kuljetusvälineen tulisi olla tarpeeksi tilava, eläimelle turvallinen ja sellainen, että se estää eläintä karkaamasta. Kuljetusvälineessä on oltava eläinlajista riippuen riittävä lattiapinta-ala ja tarpeeksi korkeutta niin, että eläimet voivat seisoa luonnollisessa asennossa eivätkä ole vaarassa loukata itseään. (finlex.fi [viitattu 8.4.2010].)

Eläinten maksimimäärät 12 metriä pitkässä telikuorma-autossa on noin 16 nautaa (kuva 3), 16,50 metrisessä rekassa määrä on noin 22 nautaa ja 25,25 metrisessä yhdistelmäajoneuvossa saa kuljettaa noin 36 nautaa (Alava 2005, 11). Kuljetusvälineessä tulee olla riittävä ilmatila kuljetettavasta eläinlajista riippuen. Kuljetusvälineessä olevat eläimet on voitava tarkastaa ja hoitaa kuljetuksen aikana. Kuljetusväline on myös voitava puhdistaa ja tarvittaessa desinfioida. (finlex.fi [viitattu 8.4.2010].)

Kuva 3. Teurasauto, johon saa ottaa enimmillään 16 nautaa.

5.2.2 Kuljetusvälineen seinät ja lattia

Eläinten kuljetuslain mukaan kuljetusvälineen seinien ja lattian on oltava sellaisia, että ne eivät voi vahingoittaa eläimiä ja että ne kestävät eläinten painon. Lattia ei saa olla liukas ja siinä on oltava riittävästi kuivikkeita eritteiden imeyttämiseksi (kuva 4), mikäli eritteiden poistamista ei voida järjestää muulla tavalla tai jollei eritteitä poisteta säännöllisesti. (finlex.fi [viitattu 8.4.2010].)

Kuva 4. Teurasauton lattia kuivitettu kuivikkeilla, johon eritteet imeytyvät. Näin pyritään ehkäisemään eläinten liukastumista. Kuva on otettu nautojen lastausuunnasta.

5.2.3 Olosuhteet kuljetusvälineessä

Eläinten kuljetuslaki määrittelee kuljetusolosuhteet sellaisiksi, että eläimen tulee olla kuljetuksen aikana suojassa huonoilta sääoloilta sekä jyrkiltä ilmastonvaihdoksilta. Kuljetuksen aikana on huolehdittava siitä, että eläin ei kärsi kuumuudesta, kylmyydestä, vedosta, liiallisesta kosteudesta, haitallisista kaasuista, likaantumista tai eläimelle haitallisesta jatkuvasta melusta. (finlex.fi [viitattu 8.4.2010].) Kuljetusautossa on oltava juottolaitteet, sillä nauta ei kärsi paastosta kunhan sillä on vettä saatavilla (Nissinen 2008).

5.2.4 Eläimiä osoittava merkintä kuljetusvälineessä

Lain mukaan maantiekuljetusvälineessä, jossa kuljetetaan hevosta tai muuta vastaavaa suurikokoista eläintä tulee olla merkintä (kuva 5), joka ilmaisee kuljetusvälineen sisältävän eläimiä (finlex.fi [viitattu 8.4.2010]).

Kuva 5. Esimerkki, jolla voidaan ilmoittaa kuljetettavan eläimiä (verkkari.fi 2010).

5.3 Kuormaaminen ja kuorman purkaminen

5.3.1 Nautojen keräilyn suunnittelu ja toiminta

Nautojen käsittelyyn valmistautuminen on tärkeää, sillä vuosittain tapahtuu 600–700 tapaturmaa nautaeläinten siirroissa. Etukäteen on hyvä suunnitella reitit, tarvittavat välineet ja portit, riittävä työvoima, ajankäyttö sekä huolehdittava, että reitit ovat esteettömät (kuva 6). Lisäksi tulee huolehtia riittävästä valaistuksesta sekä liukastumisten ehkäisemiseksi lattian pinnan pitävyydestä. Nautojen käsittelyä helpottaa luonnollista käyttäytymistä edistävät tekijät, kuten kulkeminen hämärästä valoon päin sekä hoitajan ”ympäri” liikkuminen. Eläinten käsittelyä häiritseviä tekijöitä ovat mm. varjot, melu ja värikontrastit. Myös nopeat liikkeet pelottavat eläintä, joten käsittelyn tulee olla rauhallista ja harkittua. (Lampinen 2007.)

Kuva 6. Naudan lastausta ajolevyn avulla.

5.3.2 Eläinten kohtelu ja käsittely

Lain mukaan eläimiä kuormattaessa, kuljettaessa ja kuormaa purettaessa on niitä kohdeltava rauhallisesti, eikä niitä saa tarpeettomasti pelotella tai kiihdyttää. Eläimiä ei saa nostaa tai raahata jaloista, hännästä, turkista, korvista, sarvista tai suoraan päästä vetäen eikä riiputtaa mekaanisin välinein tai käsitellä siten, että eläimille aiheutetaan tarpeetonta kipua, tuskaa tai kärsimystä. (finlex.fi [viitattu 8.4.2010].)

Naudat ovat sosiaalisia eläimiä. Ne tunnistavat kerralla noin 70 lajikumppania. Naudat haluavat liikkua peräkkäin ja liikkuvat parhaiten nähdessään eteenpäin kaksi eläimen mittaa (noin 6 metriä). Eläimiä tulee käsitellä rauhallisesti, päätteisesti ja turhaa väkivaltaa (lyömistä, potkimista) välttäen. Arkoja eläimiä ei pitäisi jättää viimeisenä lastattavaksi. Teurasautossa yhden tilan naudat lastataan mahdollisuuksien mukaan samaan karsinaan. Sairaita tai vahingoittuneita eläimiä ei tule lastata teurasauton. Kuljettaja joutuu tekemään päätöksen eläimen kyytiin ottamisesta. Teurastamoon kelpaamaton nauta siirretään raatokeräilyyn Honkajolle, sillä teurastamoilla ei ole enää sairaskuljetuspalvelua. Mikäli nauta on liian lantainen ja ei kelpaa elintarvikkeeksi se joutuu hylkyyn. Tällöin tuottajalle määrätään maksettavaksi raatomaksu. Myöskään tiinettä eläintä, joka voi poikia kahden

viikon sisällä, tai eläintä joka on poikanut 48 tuntia aikaisemmin, ei saa lastata. (Kajala.)

5.3.3 Kuormaamiseen ja kuorman purkamiseen käytettävät laitteet ja välineet

Eläinten kuormaamiseen ja kuorman purkamiseen on lain mukaan tarvittaessa käytettävä sopivia laitteita ja välineitä, kuten siltoja, rampeja tai lastaushissejä. Näiden laitteiden ja välineiden on oltava sellaisia, että eläimet eivät liukastu tai muutoin vahingoitu ja ne on tarvittaessa varustettava suojakaitein. (finlex.fi [viitattu 8.4.2010].)

5.3.4 Eläinten kuormaaminen kuljetusvälineeseen

Mikäli eri lajeihin kuuluvia eläimiä kuljetetaan samassa kuljetusvälineessä, on ne lain mukaan erotettava toisistaan lajeittain. Eläimet on myös erotettava toisistaan, mikäli kuljetusvälineessä kuljetetaan eri-ikäisiä, huomattavan erikokoisia tai toisiinsa vihamielisesti suhtautuvia eläimiä tai sukukypsiä eri sukupuolta olevia eläimiä. Mikäli eläimet on kasvatettu yhteensopivissa ryhmissä tai jos ne ovat tottuneita toisiinsa, niitä ei tarvitse erottaa toisistaan. Myöskään naaraseläimiä ei tarvitse erottaa niistä riippuvaisista jälkeläisistä. Eläimet tulee kuormata kuljetusvälineeseen siten, että ne eivät puristu toisiaan vasten tai vahingoita ja likaa toisiaan. Mikäli eläin pidetään kuljetuksen aikana kytkettynä, kytkemistävälineen on oltava eläimille turvallinen, sopivan mittainen ja niin vahva ettei se katkea matkan aikana. Eläintä ei saa kuljettaa jalat yhteen sidottuina. (finlex.fi [viitattu 8.4.2010].)

5.4 Eläinkuljetusyrityksiä koskeva lainsäädäntö

5.4.1 Eläinkuljettajarekisteri

Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira) ylläpitää valvontaa varten eläinkuljettajarekisteriä. Rekisteriin merkitään:

1. Eläinkuljettajan nimi tai toiminimi, Y-tunnus, osoite ja muut tarvittavat yhteystiedot.
2. Eläinkuljettajaluvan numero.
3. Kuljetettavia eläinlajeja tai kuljetusmuotoja koskevat rajoitukset.
4. Luvan myöntänyt aluehallintovirasto yhteystietoineen.
5. Eläinkuljetusasetuksen liitteen III luvussa III tarkoitetut kuljettajan tai hoitajan pätevyys-todistukseen sisältyvät tiedot ja tieto pätevyystodistuksen tilapäisestä peruuttamisesta.
6. Eläinkuljetusasetuksen liitteen III luvussa IV tarkoitetut maatiekuljetusvälineen hyväksymistodistukseen sisältyvät tiedot sekä kuljetusvälineiden yksilöintiin tarvittavat tiedot.
7. Eläinkuljetusasetuksen 19 artiklan ensimmäisessä kohdassa tarkoitetun kuljetusvälineen hyväksymistodistukseen sisältyvät tiedot.
(finlex.fi [viitattu 8.4.2010].)

5.4.2 Eläinkuljettajalupa

Eläintenkuljetuslaki edellyttää eläinkuljettajalupaa kaupallisissa eläinkuljetuksissa. Ennen 5.1.2007 myönnetyt eläinkuljetusluvut eivät ole enää voimassa. Kuljettajaluvat ovat voimassa enintään viisi vuotta myöntämispäivämäärästä lähtien. Kuljettajaluvan myöntää lääninhallitus ja selvittää Oikeusrekisterikeskuksesta, ettei haken tai hänen edustajansa ole syyllistynyt eläinsuojelulainsäädännön rikkomiseen hakemuspäivää edeltävänä kolmena vuotena.

Eläinkuljettajalupia on kahdenlaisia:

- Pitkien eläinkuljetusten luvilla voidaan kuljettaa eläimiä yli 8 tunnin ajan
- Lyhyiden kuljetusten eläinkuljettajaluvilla voidaan kuljettaa eläimiä korkeintaan 8 tunnin ajan.

Eläinkuljettajalupaa ei tarvitse:

- Henkilö joka kuljettaa eläimiä lähtöpaikasta määränpäähän mitattuna enintään 65 kilometrin matkan
- Eläinten kuljetuksessa, joita kasvattajat suorittavat omilla maatalousajoneuvoillaan tai kulkuvälineillään, kun tietyt eläintyypit vaativat kuljetusta siirtolaiduntamista varten.

(evira.fi [viitattu 8.4.2010].)

Autonkuljettajien ajo- ja lepoaikoja koskevat määräykset ovat samanlaiset koko Euroopan unionissa ja Euroopan talousalueella (ETA). Vuorokautinen ajoaika saa olla enintään 9 tuntia, mutta sitä voidaan viikon aikana pidentää kahdesti 10 tuntiin. Kahden viikon yhteenlaskettu ajoaika saa olla korkeintaan 90 tuntia. Neljän ja puolen tunnin ajon jälkeen kuljettajan tulee pitää vähintään 45 minuutin tauko, jolloin työn tekeminen on kielletty. Vuorokausilevon tulee olla yhtäjaksoinen ja vähintään 11 tunnin mittainen jokaista 24 tunnin jaksoa kohden ja sen voi viettää autossa, mikäli siinä on asianmukainen makuusija ja auto on pysäköitynä. (tyosuojelu.fi [viitattu 22.11.2010].)

5.4.3 Eläinkuljetusten valvonta

Ylin tarkastuselin on Maa- ja metsätalousministeriö (MMM) sekä keskushallinnon tarkastusviranomaisena Evira. Nämä ohjaavat ja valvovat eläinkuljetusasetuksen sekä eläinkuljetuslain ja annettujen säännösten noudattamista ja täytäntöönpanoa. Valvontaviranomaisina ovat lääninhallitus ko. läänin alueella, kunnaneläinlääkäri ja poliisi, tarkastuseläinlääkäri sekä rajaeläinlääkäri.

Mikäli viranomaisella on syytä epäillä, että eläinkuljetusäännöksiä on rikottu, on valvontaviranomaisilla oikeus tarkastaa eläinkuljetus. Maanteillä kuljetuksia valvoo pääosassa poliisi normaalin liikenteenvalvonnan yhteydessä. Myös lääninhallitus tai Evira voivat määrätä virkaeläinlääkärit tarkastamaan eläinkuljetuksia. (evira.fi [viitattu 8.4.2010].)

Vuonna 2008 teurastamoissa ja tienpäällä tarkastettiin 328 eläinkuljetusta. Epäkohtia havaittiin 11 %:lla, mikä on huomattavasti vähemmän kuin vuonna 2007 jolloin rikkomuksia oli 20 %:lla tarkastetuista kuljetuksista. Eniten epäkohtia havaittiin eläinkuljettajalupiin, pätevyystodistuksiin ja kuljetusasiakirjoihin liittyvissä vaatimuksissa. (elaintenhyvinvointikeskus.org [viitattu 10.1.2011].)

6 TYYTYVÄISYYSKYSELY ILMAJOEN KUNNAN NAUTATILALLISILLE TEURASKULJETUSTEN TOIMIVUUDESTA

6.1 Tutkimuksen tarkoitus, tutkimusmenetelmät ja tietojen analysointi

Päädyimme tähän kyselyyn, sillä sen aihe on tällä hetkellä todella ajankohtainen ja esillä alan tiedotusvälineissä. Kyselyn avulla pyrimme saamaan selville miten nautojen teuraskuljetuksia voitaisiin kehittää. Teimme tyytyväisyyskyselyn Ilmajoen kunnan alueen nautatilallisille yhteistyössä kunnan maaseututoimen kanssa, josta saimme tilallisten yhteystiedot ja joka osallistui myös kyselyn suunnitteluun. Kyselylomake (liite 1) lähetettiin 79 tilalle lokakuun viimeisellä viikolla ja vastausaikaa annettiin 2 viikkoa. Kysely sisälsi 14 monivalintakysymystä sekä 2 vapaan sanan kysymystä. Kyselyssä selvitettiin teuraskuljetusten toimivuutta Ilmajoella, nautojen poistomääriä vuoden aikana ja niiden yleisimpiä syitä sekä lastaustilan yleisyyttä tiloilla. Kerätyt tiedot analysoitiin käyttäen SPSS-tilasto-ohjelmaa, jossa kyselyn vastaukset frekvensoitiin ja ristiintaulukoitiin.

6.2 Kyselytutkimuksen tulokset ja niiden tulkinta

Määräaikaan mennessä saimme 41 vastausta eli vastausprosentiksi muodostui 52 %. Kyselyyn vastanneiden määrä osoittaa, että tilallisilla on kiinnostusta vaikuttaa teuraskuljetusten toimintaan ja sujuvuuteen. Ilmajoen nautatilat, alueelta nautaa hankkivat teurastamot ja Ilmajoen kunta voivat hyödyntää kyselyn tuloksia saadun vastausprosentin ansiosta. Alueella toimivat teurastamot pystyvät hyödyntämään tutkimuksen tuloksia toimintansa kehittämiseen, kuljetusten parantamiseen sekä asiakastyytyväisyyden selvittämiseen. Ilmajoen maaseututoimi voi käyttää kyselyssä saatuja tuloksia erilaisissa kokouksissa, tuottajatilaisuuksissa ja asiakastyytyväisyydessä.

6.2.1 Tilan päätuotantosuunta

Kyselyn mukaan kolme neljästä (75,6 %) kyselyyn vastanneista tiloista ilmoitti päätuotantosuunnakseen lypsykarjatalouden (taulukko 1). Toiseksi eniten harjoitettiin yhdistelmätuotantoa (9,8 %) ja kolmantena oli sonnien erikoistunut loppukasvatus (7,3 %). Lopuilla tiloilla harjoitettiin emolehmätuotantoa (2,4 %) ja hiehojen teuras- kasvatusta (2,4 %). Yksi kyselyyn vastanneista ei ilmoittanut päätuotantosuun- taansa.). Pääosa suomalaisesta naudanlihasta tuotetaan yhdistelmätilalla, jossa tuotetaan pääasiassa maitoa (Vehkaojan ym. 2005, 15).

Taulukko 1. Tilan päätuotantosuunta.

Päätuotantosuunta	Lukumäärä	Prosenttia
Ei vastannut	1	2,4
Lypsykarjatalous	31	75,6
Emolehmätuotanto	1	2,4
Sonnien kasvatus	3	7,3
Hiehojen kasvatus	1	2,4
Yhdistelmätuotanto	4	9,8
Yhteensä	41	100,0

6.2.2 Tilan karjakoko

Kyselyyn osallistuneista 19 tilaa ilmoitti karjakookseen 1–50 eläintä (taulukko 2), eli valtaosa tiloista on pienikokoisia. Kokoluokassa 51–100 eläintä oli 10 tilaa ja 101–150 eläintä oli 4 tilalla. Suuria, yli 150 eläimen tiloja oli vastanneista 8 kappa- letta. Vuonna 2009 kotieläintilojen keskieläinmäärä oli 56 kpl ja maitotiloilla lehmiä oli keskimäärin 27. (mtt.fi [viitattu 8.1.2011].)

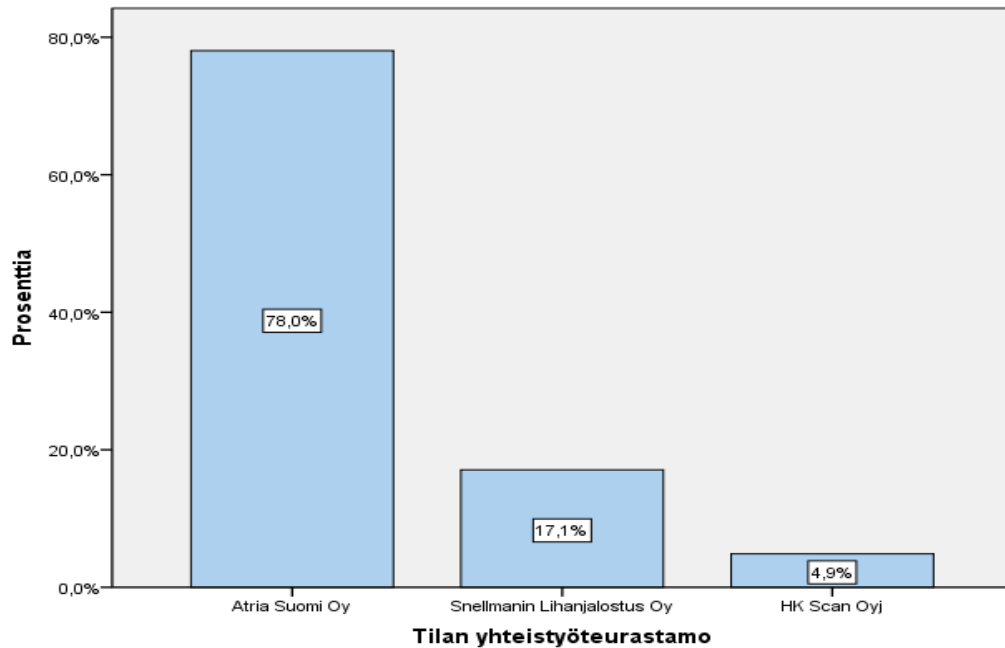
Taulukko 2. Tilan karjakoko (tilan kaikki eläimet).

Eläinmäärä	Lukumäärä	Prosenttia
1-50	19	46,3
51–100	10	24,4
101–150	4	9,8
Yli 150	8	19,5
Yhteensä	41	100,0

6.2.3 Tilan yhteistyöteurastamo

Vastanneista tiloista 78 % oli Atria Suomi Oy:n asiakastiloja (kuvio 1), joka oli yhteistyöteurastamoista vastanneiden keskuudessa selvästi yleisin. Toiseksi eniten asiakkaita vastanneissa oli Snellmanin Lihanjalostus Oy:llä 17,1 %:lla ja kolmantena HK Scan Oyj 4,9 %:lla. Kukaan kyselyyn vastanneista ei ilmoittanut olevansa Liha Saarioinen Oy:n asiakas. Mikäli Ilmajoella on Liha Saarioinen Oy:n asiakkaita, he eivät ole ottaneet osaa kyselyyn.

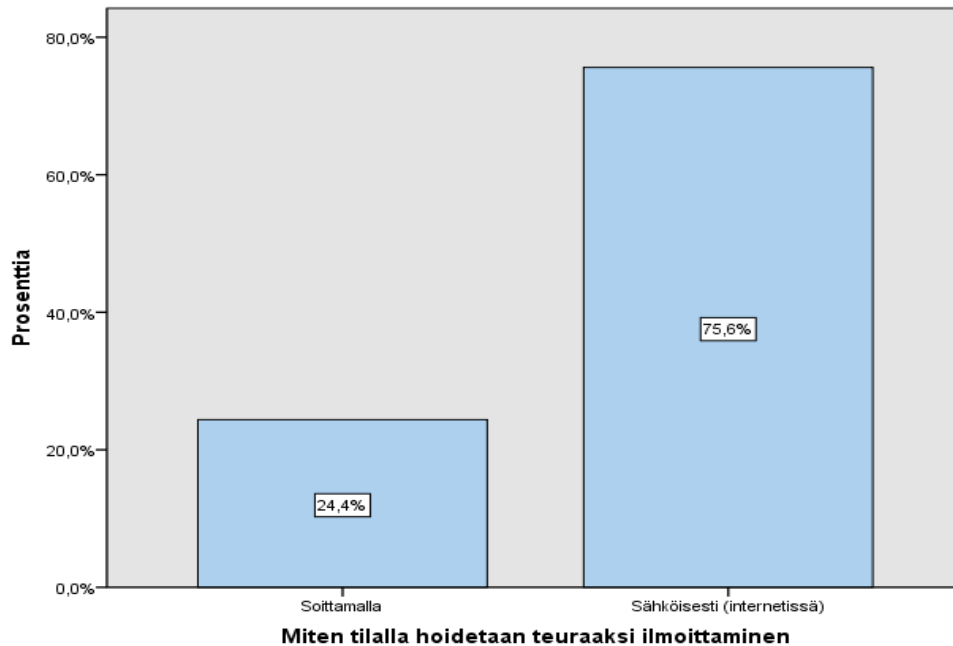
Kuvio 1. Tilan yhteistyöteurastamo.

6.2.4 Nautojen teuraaksi ilmoittaminen

Vastanneista 75,6 % ilmoitti eläimen teuraaksi sähköisesti. Silti vielä 24,4 % tiloista teki nautojen teurasilmoituksen soittamalla (kuvio 2). Kyselyn mukaan 1–50 eläimen tiloista jopa 52,6 % tekee teurasilmoittamisen yhä soittamalla. Yli 50 eläimen kyselyyn vastanneista karjataloista kaikki (100 %) hoitavat teuraaksi ilmoittamisen sähköisesti internetin välityksellä. Kukaan vastanneista ei hoida teuraaksi ilmoittamista muulla tavalla, kuten maitotilaneuvojan avulla. Teurastamoilla on siis vielä työtä sähköisen ilmoitustavan tehostamisessa. Sähköisiä asiointipalveluvälineitä teuraaksi ilmoittamisessa ovat Atrian A-netti, Snellmanin Anelma, HK Scan:in Sinetti ja Saarioisen tuottajapalvelu.

Kuvio 2. Eläinten teuraaksi ilmoittaminen.

Kaikki (100 %) HK Scan Oyj:n kyselyyn vastanneet asiakkaat tekevät teurasilmoituksen sähköisesti (taulukko 3). Snellmanin asiakkaista 14,3 % hoitaa ilmoittamisen soittamalla ja 85,7 % ilmoittaa sähköisesti. Yli neljäsosa (28,1 %) Atrian asiakkaista ilmoittaa edelleen eläimet teuraaksi soittamalla ja 71,9 % tekee ilmoituksen internetissä. Atria Suomi Oy:llä on vielä tekemistä, että asiakkaat innostuisivat siirtymään sähköiseen ilmoitusmuotoon. Koska HK Scan:in asiakkaista harva osallistui kyselyyn, heidän tuloksensa ei ole tarpeeksi kattava antamaan kokonaiskuvaa teurastamosta. Snellmanin asiakkaat ovat löytäneet hyvin sähköisen asiointimuodon. Tuottajahinta sisältää pääsääntöisesti kaikki tuottajalle maksetut lisät. Tällaisia lisiä ovat muun muassa sopimuslisät, laatulisät, nettilisät, pihvilisät sekä lastalisät. Teurastamoiden maksamat nettilisät kannustavat sähköisen ilmoittamistavan osuuden lisääntymiseen. (maataloustilastot.fi [viitattu 10.1.2011].)

Taulukko 3. Teuraaksi ilmoittaminen teurastamoittain.

Miten tilalla hoidetaan eläinten teuraaksi ilmoittaminen		Tilan yhteistyöteurastamo		
		Atria Suomi Oy	Snellmanin Li- hanjalostus Oy	HK Scan Oyj
Soittamalla	Lukumäärä	9	1	0
	Prosenttia	28,1%	14,3%	,0%
Sähköisesti (internetissä)	Lukumäärä	23	6	2
	Prosenttia	71,9%	85,7%	100,0%
Yhteensä	Lukumäärä	32	7	2
	Prosenttia	100,0%	100,0%	100,0%

6.2.5 Eläimen nouto tilalta teurastamoittain

Valtaosa (59,4 %) Atria Suomi Oy:n teuraiden noudoista tapahtuu viikon sisällä ilmoittamisesta (taulukko 4). Yli puolet (57,1 %) Snellmanin Lihanjalostus Oy:n asiakkaista ilmoittaa teuraiden noudon tapahtuvan 2–3 viikon sisällä teuraaksi ilmoittamisesta. Kaikkien (100 %) HK Scan:in asiakkaiden mukaan eläinten nouto tapahtuu 2–3 viikon kuluessa ilmoittamisesta.

Taulukko 4. Eläimen nouto tilalta.

Kuinka kauan ilmoittamisesta normaalitilanteessa menee eläimen noutamiseen tilalta		Tilan yhteistyöteurastamo		
		Atria Suomi Oy	Snellmanin Lihanjalostus Oy	HK Scan Oyj
1-7 vrk	Lukumäärä	19	2	0
	Prosenttia	59,4 %	28,6 %	,0%
2-3 vk	Lukumäärä	11	4	2
	Prosenttia	34,4 %	57,1 %	100,0 %
Yli 3 vk	Lukumäärä	2	1	0
	Prosenttia	6,3 %	14,3 %	,0%
Yhteensä	Lukumäärä	32	7	2
	Prosenttia	100,0 %	100,0 %	100,0 %

6.2.6 Saapumisajankohdan ilmoittaminen teurastamoittain

Kaikki (100 %) sekä Snellmanin että HK Scan:in asiakkaista saavat kuljettajalta ilmoituksen tilalle saapumisesta 1–2 päivää ennen noutoa (taulukko 5). Atrian asiakkaista 18,8 % saavat saapumisilmoituksen noutopäivänä ja 81,3 % saa tiedon 1–2 päivää ennen tilalle saapumista.

Taulukko 5. Saapumisajankohdan ilmoittaminen.

		Tilan yhteistyöteurastamo		
		Atria Suomi Oy	Snellmanin Lihanjalostus Oy	HK Scan Oyj
Millaisella aikavälillä kuljettaja ilmoittaa tilalle saapumisajankohdan	Lukumäärä	6	0	0
	Prosenttia	18,8 %	,0%	,0%
1-2 päivää ennen noutoa	Lukumäärä	26	7	2
	Prosenttia	81,3 %	100,0 %	100,0 %
Yhteensä	Lukumäärä	32	7	2
	Prosenttia	100,0 %	100,0 %	100,0 %

6.2.7 Lastaustilan yleisyys tuotantosuunnittain

Kyselyyn vastanneiden mukaan erillinen lastaustila löytyy ainoastaan 7:ltä (22,6 %) lypsykarjatilalta sekä yhdeltä tilalta, joka ei ilmoittanut tuotantosuuntaansa (taulukko 6). Lastaustila on suunnitteilla tai rakenteilla yhdellä (3,2 %) lypsykarjatilalla. Suurin osa vastanneista ilmoitti, että heillä ei ole käytettävissä erillistä lastaustilaa. Kokemusten mukaan erillinen lastaustila säästää työaikaa ja pienentää hygieniariskiä (Heikkilä ym. 2010).

Taulukko 6. Lastaustilan yleisyys tiloilla.

Onko tilallanne erillinen lastaustila		Tilan päätuotantosuunta					
		Ei vastannut	Lypsykarjatalous	Emolehmätuotanto	Sonnien kasvatus	Hiehojen kasvatus	Yhdistelmätuotanto
Kyllä	Lukumäärä	1	7	0	0	0	0
	Prosenttia	100,0 %	22,6 %	,0%	,0%	,0%	,0%
Ei	Lukumäärä	0	23	1	3	1	4
	Prosenttia	,0%	74,2 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %
Suunnitteilla / rakenteilla	Lukumäärä	0	1	0	0	0	0
	Prosenttia	,0%	3,2 %	,0%	,0%	,0%	,0%
Yhteensä	Lukumäärä	1	31	1	3	1	4
	Prosenttia	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

6.2.8 Eläinliikenteen kulkureitti lastausalueelle tuotantosuunnittain

Yli puolella (64,5 %) lypsykarjataloutta harjoittavilla tiloilla on mahdollista järjestää eläimille erillinen kulkureitti lastausalueelle. Jopa 29 %:lla tiloista tätä mahdollisuutta ei ole ja 6,5 %:lla ei ole kaikille eläimille järjestettävissä erillistä reittiä (taulukko 7). Emolehmätuotantoa harjoittavalla tilalla (100 %) on erillinen kulkureitti lastausalueelle, kun taas hiehojen kasvattajalla ei ole kaikille eläimille erillistä reittiä. Son-

nien kasvattajista 33,3 %:lla on erillinen reitti lastauspaikalle ja 66,7 %:lla ei ole erillistä reittiä. Yhdistelmätuotantotiloista erillinen reitti on 50 %:lla, osalle eläimistä reitti on 25 %:lla tiloista ja 25 % ei ole erillistä reittiä ollenkaan. Tilalla, joka ei ilmoittanut tuotantosuuntaansa, on erillinen reitti lastausalueelle.

Taulukko 7. Eläinliikenteen erillinen kulkureitti lastausalueelle

Tilan päätuotantosuunta		Lukumäärä	Prosenttia
Ei vastannut	Kyllä	1	100,0
Lypsykarjatalous	Kyllä	20	64,5
	Ei	9	29,0
	Ei kaikille eläimille	2	6,5
	Yhteensä	31	100,0
Emolehmätuotanto	Kyllä	1	100,0
Sonnien kasvatus	Kyllä	1	33,3
	Ei	2	66,7
	Yhteensä	3	100,0
Hiehojen kasvatus	Ei kaikille eläimille	1	100,0
Yhdistelmätuotanto	Kyllä	2	50,0
	Ei	1	25,0
	Ei kaikille eläimille	1	25,0
	Yhteensä	4	100,0

6.2.9 Eläinten teurasmäärä vuosittain lypsykarja- ja yhdistelmätiloilla

Yli puolet (51,6 %) lypsykarjatilallisista ilmoitti teurasmääräksi 1–10 eläintä vuodessa ja jopa 35,5 % ilmoitti määrän olevan 11–30 eläintä (taulukko 8). Sonnitilalla määrä on 11–30 eläintä vuoden aikana. Yhdistelmätiloista 75 %:lla tämä on 11–30 eläintä. Yhdellä yhdistelmätilalla teuraiden määrä on yli 70 eläintä. Yhdistelmätilojen suuret poistot johtuvat siitä, että tilalla kasvatetaan sonneja teuraaksi maidontuotannon ohella ja tämä nostaa teuraiden määrän korkeaksi näillä tiloilla.

Taulukko 8. Teurasmäärä vuosittain lypsykarja- ja yhdistelmätiloilla.

Kuinka paljon keskimäärin vuodessa tilalta lähtee eläimiä teuraaksi		Tilan päätuotantosuunta			
		Ei vastannut	Lypsykarjatalous	Sonnien kasvatus	Yhdistelmätuotanto
1-10	Lukumäärä	1	16	0	0
	Prosenttia	100,0 %	51,6 %	,0%	,0%
11-30	Lukumäärä	0	11	1	3
	Prosenttia	,0%	35,5 %	100,0 %	75,0 %
31-70	Lukumäärä	0	3	0	0
	Prosenttia	,0%	9,7 %	,0%	,0%
Yli 70	Lukumäärä	0	1	0	1
	Prosenttia	,0%	3,2 %	,0%	25,0 %
Yhteensä	Lukumäärä	1	31	1	4
	Prosenttia	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

6.2.10 Eläinten teurasmäärä vuosittain erikoistuneilla nautatiloilla

Kyselyyn vastannut emolehmätilallinen (1 kpl) ilmoitti vuosittaiseksi teurasmääräkseen 1–40 eläintä. Molemmat sonnien kasvattajat (2 kpl) laittavat eläimiä teuraiksi karjastaan 1–40 kappaletta ja hiehojen kasvattajan (1 kpl) teuraseläinten määrä on yli 120 eläintä vuodessa.

6.2.11 Poistojen yleisimmät syyt tuotantosunnittain

Kyselyn mukaan lypsykarjataloudessa suurin yksittäisten poistojen syynä on utareterveysongelmat (64,5 %) (taulukko 9). Myös hedelmällisyyshäiriöt (22,6 %) ovat tilojen suuri ongelma ja poistojen yksi yleisimmistä syistä.

Taulukko 9. Poistojen yleisimmät syyt lypsykarjataloudessa

	Lukumäärä	Prosenttia
Hedelmällisyysongelmat	7	22,6
Utareterveysongelmat	20	64,5
Jalkasairaudet	2	6,5
Eläimen tuotosmäärä	1	3,2
Yhteensä	30	96,8
Ei vastannut	1	3,2
Yhteensä	31	100,0

Emolehmätuotannossa yleisin ennenaikaisenpoiston syy kyselyn vastanneiden mukaan on eläimen tuotosmäärä (100 %), eli käytännössä eläimen odotettu kasvunopeus ei täytä tavoitteita. Kyselyyn osallistunut hiehojen kasvattaja ilmoitti poistojen syyksi muun kuin mitä kyselyssä oli annettu vaihtoehdoksi. Kyselyyn vastanneiden (50,0 %) sonnien kasvattajien mukaan eläimiä poistetaan karjasta niiden loukkaantumisten vuoksi (taulukko 10). Puolet (50,0 %) vastaajista ilmoitti poistojen syynä olevan jonkin muun asian.

Taulukko 10. Poistojen yleisimmät syyt sonnien kasvatuksessa

	Lukumäärä	Prosenttia
Eläinten loukkaantuminen	1	50,0
Muu syy	1	50,0
Yhteensä	3	100,0

Kyselyn mukaan lehmien ennenaikaisten poistojen yleisimmät syyt yhdistelmätuotannossa ovat puolella (50,0 %) hedelmällisyysongelmat (taulukko 11). Seuraavaksi yleisimmät syyt ovat erilaiset jalkasairaudet (25,0 %) ja tuotosmäärä (25,0 %). Runsas maidontuotanto rasittaa lehmiä, joka aiheuttaa utaretulehduksia varsinkin runsastuottoisilla lehmillä. Liikunnan puute ja huono hygienia lisäävät sekä utaretulehdusten, että kivuliiden sorkkasairauksien riskiä. Nämä ovat hedelmällisyysongelmien lisäksi yleisimpiä syitä lypsylehmien poistoon. (animalia.fi [viitattu 10.1.2011].)

Taulukko 11. Poistojen yleisimmät syyt yhdistelmätuotannossa

	Lukumäärä	Prosenttia
Hedelmällisyysongelmat	2	50,0
Jalkasairaudet	1	25,0
Eläimen tuotosmäärä	1	25,0
Yhteensä	4	100,0

6.2.12 Teurasauton kuljettajan ammattitaito teurastamoittain

Atrian asiakkaista valtaosa (93,8 %) on sitä mieltä, että teuraskuljettajan ammattitaito on moitteetonta (taulukko 12). Kuitenkin 6,3 % vastanneen mielestä eläinten käsittelyssä on parantamisen varaa. HK Scan:in ja Snellmanin asiakkaat ovat tyytyväisiä kuljettajan ammattitaitoon. Kuljettajille järjestetään säännöllisesti koulutuksia ammattitaidon ylläpitämiseksi teurastamon toimesta. (Väärikkälä 2010).

Taulukko 12. Teurasauton kuljettajan ammattitaito.

Teurasauton kuljettajan ammattitaito on mielestäni				Yhteensä
	Atria Suomi Oy	Snellmanin Lihanjälöstus Oy	HK Scan Oyj	
Hyvin koulutettu ja ammattitaitoinen kuljettaja	Lukumäärä 30	7	2	39
Prosenttia	93,8%	100,0%	100,0%	95,1%
Eläinten käsittelyssä on parantamisen varaa	Lukumäärä 2	0	0	2
Prosenttia	6,3%	,0%	,0%	4,9%
Yhteensä	Lukumäärä 32	7	2	41
Prosenttia	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

6.2.13 Kuljetuskaluston kunto teurastamoittain

Lähes kaikkien vastanneiden mielestä teurasautot ovat hyväkuntoisia ja nykyaikaisia (taulukko 13). Kuitenkin yhden vastaajan mielestä kuljetusauto on toimiva mutta vanhahko.

Taulukko 13. Kuljetuskaluston kunto.

			Tilan yhteistyöteurastamo			Yhteensä
			Atria Suomi Oy	Snellmanin Lihanjalostus Oy	HK Scan Oyj	
Teuraseläinten kuljetuskalusto on mielestäni	Siisti, hyväkuntoi- nen ja nykyaikai- nen	Lukumäärä	31	7	2	40
		Prosenttia	96,9%	100,0%	100,0%	97,6%
	Toimiva vanhahko	mutta Lukumäärä	1	0	0	1
		Prosenttia	3,1%	,0%	,0%	2,4%
Yhteensä		Lukumäärä	32	7	2	41
		Prosenttia	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

6.2.14 Tyytyväisyys yhteistyöteurastamoon teurastamoittain

Snellmanin asiakkaista kaikki (100 %) ovat tyytyväisiä teurastamon toimintaan (taulukko 14). Valtaosan (85,7 %) Atrian asiakkaiden mielestä yhteistyö teurastamon kanssa on toimivaa, mutta jopa 14,3 % on sitä mieltä, että yhteistyössä on parantamisen varaa. Puolet vastanneista (50 %) HK Scan:in asiakkaista on tyytyväisiä teurastamoyhteistyöhön.

Taulukko 14. Tyytyväisyys yhteistyöteurastamoon.

		Tilan yhteistyöteurastamo			Yhteensä
		Atria Suomi Oy	Snellmanin Lihanja- lostus Oy	HK Scan Oyj	
Yhteistyö on toimivaa	Lukumäärä	24	7	1	32
	Prosenttia	85,7%	100,0%	50,0%	86,5%
Yhteistyössä on parantamisen varaa	Lukumäärä	4	0	1	5
	Prosenttia	14,3%	,0%	50,0%	13,5%
Yhteensä	Lukumäärä	28	7	2	37
	Prosenttia	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

6.2.15 Kyselyyn vastanneiden vapaan sanan kommentit

Kyselyn lopussa oli mahdollisuus vapaalle sanalle, jonka aihe oli rajattu. Tilallisilta kysyttiin, että kuinka he huolehtivat teuraskuljetusten toimivuudesta tilalla sekä mitä heidän mielestään teurastamo voisi tehdä toisin. Vastauksia tuli kiitettävästi.

Monessa vastauslomakkeessa kävi ilmi, että tilalliset haluavat ja pyrkivät olemaan itse paikalla, kun eläimiä lastataan teurasautoon. He myös huolehtivat, että eläimet ovat puhtaita, oikein merkittyjä ja eläinten paperit ovat kunnossa. He myös pyrkivät siirtämään teuraaksi menevät eläimet lastaustilaan tai lähemmäksi sitä, ja

että kulkureitit ovat siistit ja esteettömät. Myös teurasauton kulkureitti pidetään esteettömänä. Talvella piha-alue pidetään aurattuna ja tarvittaessa hiekoitettuna.

Usean vastanneen tilallisen mielestä sairaseläinkuljetus pitäisi ottaa uudelleen käyttöön, vaikka pikalehmähaku on toimiva ja hyvä systeemi. Osa tilallisista haluaisi teurasjonojen pituuksista väliaikatietaa internettiin, että teurasten ilmoitukset voisi suunnitella joustavasti. Jotkut vastanneista oli sitä mieltä, että sähköpiiskaa käytetään liian helposti. Lisäksi tuottajahintaan toivotaan korotusta.

7 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuksen päätarkoituksena oli selvittää Ilmajoen kunnan nautatilallisten mieli-
pidettä yhteistyöteurastamonsa teuraskuljetuksiin ja niiden onnistumiseen. Kysely
lähetettiin kaikille Ilmajoen alueen nautatilallisille ja tiloja oli kyselyä lähetettäessä
79 kappaletta. Kysely olisi voitu lähettää suuremmalle alueelle, esimerkiksi use-
amman kunnan alueelle tai koko Etelä-Pohjanmaan alueen nautatilallisille, sillä
tilallisilla näkyy olevan kiinnostusta aiheeseen.

Kyselyn vastausprosentti oli noin 52 % ja sitä voi jo pitää edustavana otoksena.
Tutkimuksessa ilmeni, että yli puolella vastanneista on eläimille erillinen kulkureitti
lastausalueelle eli tässä on vielä parantamisenvaraa tilallisten suunnalta. Yllättä-
vää tutkimuksessa oli, että lähes 25 % vastanneista ilmoittaa eläimen teuraaksi
edelleen soittamalla. Määrä on suuri, sillä teurastamot pyrkivät saamaan ilmoituk-
sen sähköisesti ja houkuttimena tähän he käyttävät nettilisää. Tässä on teurasta-
moilla vielä kehitettävää, että he saisivat sähköisen ilmoitustavan asiakasystävälli-
semmäksi ja houkuttelisivat tilallisia edelleen enemmän siirtymään sähköiseen
ilmoitusmuotoon. Tutkimuksessa selvisi myös se, että eniten Ilmajoen alueella
harjoitetaan lypsykarjataloutta 75,6 %, mikä vaikuttaa suuresti eläinten teurasmää-
riin Ilmajoen kunnan alueella.

Tutkimuksen tuloksia voidaan hyödyntää Ilmajoen kunnan alueella toimivien teu-
rastamoiden toiminnan kehittämisen ja kuljetusten sujuvuuden parantamisessa
sekä Ilmajoen maaseututoimi voi hyödyntää tätä erilaisissa tilaisuuksissa. Tutki-
mus osoitti, että vaikka teurastamoilla on nykyisin käytössään kiirelehmäpalvelu,
kaipaavat tilalliset takaisin eläinten sairaskuljetuksia sekä tuottajahintoihin toivo-
taan korotuksia.

LÄHTEET

- Alueittainen lihantuotanto. 31.3.2010. [Verkkosivu]. Maataloustilastot. [Viitattu 12.11.2010]. Saatavana:
<http://www.maataloustilastot.fi/tilasto/28>
- Anelma-palvelu. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Snellman Oy. [Viitattu 6.10.2010]. Saatavana:
<https://anelma2.snellman.fi/>
- A-Netti. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. A-Tuottajat. [Viitattu 6.10.2010]. Saatavana:
<https://www.a-tuottajat.net/scripts/cgiip.exe/WService=wsatu2/general/alogin2.r>
- A-Tuottajat. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. A-Tuottajat. [Viitattu 6.10.2010]. Saatavana:
<http://www.farmit.net/kotielaein/nauta/tuotteet/tuottajat>
- Eläinkuljettajalupa. 8.11.2010.. [Verkkosivu]. Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. [Viitattu 17.11.2010]. Saatavana:
http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainsuojelu_ ja_ elainten_ pito/elainsuojelu_ kuljetuksissa/kaupalliset_ kuljetukset/elainkuljettajalupa/
- Eläinkuljetus-tarra. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. [Viitattu 8.1.2011]. Saatavana:
http://www.verkkari.fi/product_details.php?p=2474
- Eläinkuljetusten valvonta. 27.9.2010. [Verkkosivu]. Elintarviketurvallisuusvirasto Evira. [Viitattu 17.9.2010]. Saatavana:
http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainsuojelu_ ja_ elainten_ pito/elainsuojelu_ n_ valvonta/elainkuljetusten_ valvonta/
- Evira: Eläinten kuljetuksissa vähemmän rikkeitä. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Eläinten hyvinvointikeskus. [Viitattu 10.1.2011]. Saatavana:
<http://elaintenhyvinvointikeskus.edublogs.org/2009/08/19/evira-elainkuljetuksissa-vahemman-rikkeita/>
- Heikkilä, E. Prami, T. Jalli, H. & Ketola, U. 2010. Lastaustilan teko ei kaduta. *Jokasorkka* 5/2010, 10–11.
- Honkavaara, M. 2009. Lihateollisuuden tutkimuskeskus. Luentomoniste.
- Jalli, H. 2010. Vasikan laatu on ketjun yhteinen asia. *Jokasorkka* 4/2010, 14–15.
- Kajala, S. Ei päiväystä. Kuljetuksen lainsäädäntö takaa turvallisen kuljetuksen eläimille. [Verkkolehtiartikkeli]. Savonia. [Viitattu 11.5.2010]. Saatavana:

http://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:B3_zxRdXnxkJ:www.savonia.fi/iitu/tiedostot/savonia-info/meijanluvalla2007/sivut37-50.pdf+nautojen+terveys&hl=fi&gl=fi&pid=bl&srcid=ADGEESgQjyGqOfd-ei8sJlkOsHTVhoYdA17Aoxwasml35ucbVzYgRtxK-7Hq3ldFa7AM-CD8AESZ7n6PtKUYOH6Z4hzKEIR-5Oc3KnsxJn-y-L9IAqQQMhPuLfcpM_ZBAJoekkugr0f4&sig=AHIEtbRUCDhMpAT7as79J-I3ulOGMwTcog

Keskitetty jalostuseläinten tuotanto. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Virtuaalikälyä. [Viitattu 8.12.2010]. Saatavana:
http://www.virtuaali.info/tila.php?mid=4&luokka_id=158&rid=164&kortti=725

Laatuseloste. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Maataloustilastot. [Viitattu 10.1.2011]. Saatavana:
http://maataloustilastot.fi/laatuseloste_fi-2

Laki eläinten kuljetuksista. 29.12.2006. [Verkkosivu]. Finlex. [Viitattu 19.2.2010]. Saatavana:
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2006/20061429?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=el%C3%A4inten%20kuljetus>

Lampinen, J. 2007. Pihvilihatuottajien kokemuksia välitetyistä astutussonneista. moniste

Lihan kokonaistuotanto. 5.3.2010. [Verkkosivu]. Maataloustilastot. [Viitattu 12.11.2010]. Saatavana:
<http://maataloustilastot.fi/tilasto/7>

Lypsylehmät. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Animalia. [Viitattu 10.1.2010]. Saatavana: <http://www.animalia.fi/animalia-toimii/toimintakohteet/tuotantoel%C3%A4imet/naudat/lypsylehm%C3%A4t>

Maatalouden kannattavuudessa 2000–luvun pohjalukemat. 16.12.2010. [Verkkosivu]. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus MTT. [Viitattu 8.1.2011]. Saatavana:
<https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/mtt/mtt/ajankohtaista/uutiset/Maatalouden%20kannattavuudessa%202000-luvun%20pohjalukemat>

Markkanen, J. & Rantala, J. Ei päiväystä [Verkkosivu]. Maatalouden tutkimuskeskus MTK. [Viitattu 29.10.2010]. Saatavana:
http://www.mtk.fi/mtk/ajankohtaista/lehdet/mtk_viesti/fi_FI/mtk_viesti/_files/83385766896733290/default/20_21.pdf

Naudanlihantuotanto. Ei päiväystä. [Verkkosivu]. Opetushallitus. [Viitattu 8.12.2010]. Saatavana:
<http://www03.edu.fi/oppimateriaalit/naudanlihantuotanto/>

- Nautaeläinten merkitsemis- ja rekisteröintiopas. 4.2.2010. [Verkkajulkaisu]. Elin-
tarviketurvallisuusvirasto Evira. [Viitattu 15.3.2010]. Saatavana:
http://www.evira.fi/attachments/elaimet_ja_terveys/merkitseminen/nautaopas_2010_tammikuu.pdf
- Nissinen, K. 2008. Opettaja. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Luentomoniste.
- Suomen Lihateollisuusyhdistys, Alkutuotantotyöryhmä. 2007. Moniste
- Tauriainen, S. (toim.) 2006. Naudanlihantuotanto. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Työsuojelu. 4.5.2006. [PDF-dokumentti]. Työsuojelupiirit. [Viitattu 19.11.2010].
Saatavana:
<http://www.tyosuojelu.fi/upload/ajolepoajat.pdf>
- Vehkaoja, S. Jokinen, M. Herva, T. Halkosaari, P. Sonninen, R. Eeli, K. & Alatalo, J. 2005. Suunnitelmallinen naudanlihantuotanto. Kauhavan kirjapaino.
- Väärikkälä, S. xxx.xxx@xx.fi> 16.12.2010. Ylitarkastaja. Evira. Kysymyksiä teuraskuljetuksista. [Henkilökohtainen sähköpostiviesti]. Vastaanottaja: Anne-Mari Poola. [Viitattu 16.12.2010].
- Wahlroos, T. 2009, Nautojen lantaisuuden torjunnan ohjeistus, Hanketyö, Jyväskylän Ammattikorkeakoulu.

LIITTEET

(1/4)

LIITE 1: Kyselytutkimus

Seinäjoen ammattikorkeakoulu
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tyytyväisyyskysely Ilmajoen nautatilallisille

Arvoisa kyselytutkimukseen osallistuva

Opiskelemme Seinäjoen ammattikorkeakoulussa Maa- ja metsätalouden yksikössä Ilmajoella agrologeiksi. Teemme opinnäytetyötä nautojen teuraskuljetuksista. Kyselyn avulla pyrimme saamaan selville miten nautojen teuraskuljetuksia voitaisiin kehittää. Kyselyssä selvitetään mm. teuraskuljetusten toimivuutta yleensä, nautojen poistomääriä vuoden aikana, poistojen yleisimpiä syitä sekä lastaustilan yleisyyttä tiloilla.

Teemme kyselyä yhteistyössä Ilmajoen kunnan maaseututoimen kanssa. Vastauslomakkeen tiedot käsitellään luottamuksellisesti eikä tekstissä tulla viittaamaan tiloihin nimillä. **Pyydämme, että palauttaisitte kyselylomakkeen oheisessa kirjekuoressa 10.11.2010 mennessä.**

Kiitos jo etukäteen vastauksista ja vaivannäöstänne!

Ystävällisin terveisin:

Maria Jukkola

Anne-Mari Poola

(2/4)

1. Tilan päätuotantosuunta:

- a) Lypsykarjatalous.
- b) Emolehmätuotanto.
- c) Sonnien kasvatus.
- d) Hiehojen kasvatus.
- e) Yhdistelmätuotanto.

2. Tilan karjakoko (tilan kaikki eläimet):

- a) 1 - 50
- b) 51 - 100
- c) 101 - 150
- d) Yli 150

Joista on

- a) lehmiä_____ kpl
- b) sonneja_____ kpl
- c) hiehoja_____ kpl
- d) vasikoita_____ kpl

3. Tilan yhteistyöteurastamo:

- a) Atria Suomi Oy.
- b) Snellmanin Lihanjalostus Oy.
- c) Liha Saarioinen Oy.
- d) HK Scan Oyj.

4. Miten tilalla hoidetaan eläinten teuraaksi ilmoittaminen?

- a) Soittamalla.
- b) Sähköisesti (Internetissä).
- c) Muu tapa; esim. maitotilaneuvoja ilmoittaa.

5. Kuinka kauan ilmoittamisesta normaalitilanteessa menee eläimen noutamiseen tilalta?

- a) 1 - 7 vrk.
- b) 2 - 3 vk.
- c) yli 3 vk.

(3/4)

6. Millaisella aikavälillä kuljettaja ilmoittaa tilalle saapumisajankohdan?

- a) Noutopäivänä.
- b) 1 - 2 päivää ennen noutoa.
- c) Yli 3 päivää ennen noutoa.

3(4)

7. Onko tilallanne erillinen lastaustila?

- a) Kyllä.
- b) Ei.
- c) Suunnitteilla/rakenteilla.

8. Onko tilallanne eläinliikenteelle erillinen kulkureitti lastausalueelle (esim. ei ruokintapöydän läpi)?

- a) Kyllä.
- b) Ei.
- c) Ei kaikille eläimille.

9. Kysymys lypsykarjatilalle ja yhdistelmätiloille:

Kuinka paljon keskimäärin vuodessa tilalta lähtee eläimiä teuraaksi?

- a) 1 – 10 eläintä.
- b) 11 – 30 eläintä.
- c) 31 – 70 eläintä.
- d) Yli 70 eläintä.

Joista on

- a) lehmiä _____ kpl
- b) sonneja _____ kpl
- c) hiehoja _____ kpl

10. Kysymys erikoistuneille nautatiloille:

Kuinka paljon keskimäärin vuodessa tilalta lähtee eläimiä teuraaksi?

- a) 1 – 40 eläintä.
- b) 41 – 80 eläintä.
- c) 81 – 120 eläintä.
- d) Yli 120 eläintä.

11. Mikä on yleisin syy eläinten poistoille tilallanne?

- a) Hedelmällisyysongelmat.
- b) Utareterveysongelmat.
- c) Jalkasairaudet.
- d) Eläimen tuotosmäärä.
- e) Eläinten loukkaantuminen.

(4/4)

12. Teurasauton kuljettajan ammattitaito on mielestäni:

- a) Hyvin koulutettu ja ammattitaitoinen kuljettaja.
- b) Eläinten käsittelyssä on parantamisen varaa.
- c) Osaamatonta eläinten käsittelyä.

4(4)

13. Teuraseläinten kuljetuskalusto on mielestäni:

- a) Siisti, hyväkuntoinen ja nykyaikainen.
- b) Toimiva, mutta vanhahko.
- c) Huonokuntoinen ja epäsiisti.

14. Mitä mieltä olette nykyisestä yhteistyöteurastamosta?

- a) Yhteistyö on toimivaa.
- b) Yhteistyössä on parantamisen varaa.
- c) Yhteistyö on erittäin heikkoa.

15. Miten tilallanne huolehditaan siitä, että teuraskuljetukset toimitaisivat mahdollisimman hyvin?

16. Mitä teurastamo voisi tehdä toisin?

LIITE 2: Eläinkuljetusrikkomus ja siitä aiheutuvat sanktiot.

(1/2)

Joka tahallaan tai huolimattomuudestaan

1. Kuljettaa eläintä, joka ei ole 5 §:n tai sen nojalla annettujen säännösten tai eläinkuljetusasetuksen säännösten mukaan kuljetuskuntoinen
2. Kuljettaa eläintä kuljetusvälineellä, joka ei täytä 7-9 §:ssä tai niiden nojalla annetuissa säännöksissä tai eläinkuljetusasetuksessa kuljetusvälineelle tai kuljetusolosuhteille säädettyjä vaatimuksia
3. Laiminlyö eläimen hyvinvoinnista huolehtimisen kuljetuksen aikana 6 §:n tai sen nojalla annettujen säännösten tai eläinkuljetusasetuksen säännösten vastaisesti
4. Rikkoo 11 §:ssä säädettyä kieltoa
5. Rikkoo eläinten kuormaamisessa kuljetusvälineeseen 14 §:ssä tai sen nojalla annetuissa säännöksissä kuormaamiselle tai eläinten tilalle asetettuja vaatimuksia tai eläinkuljetusasetuksessa säädettyä eläinten kuormaamista tai niiden tilaa koskevia vaatimuksia
6. Rikkoo eläinten käsittelyssä 13 §:n 2 momentissa tarkoitettua kieltoa taikka eläinkuljetusasetuksissa säädettyä eläinten käsittelyä koskevaa kieltoa tai velvoitetta
7. Laiminlyö 17 §:n ensimmäisessä momentissa tarkoitetun eläinkuljettajaluovan hakemisen
8. Rikkoo 18 §:ssä tarkoitettua ilmoitusvelvollisuutta
9. Laiminlyö 19 §:ssä tarkoitetun maantiekuljetusvälineen hyväksymistodistuksen tai 20 §:ssä tarkoitetun kuljetusvälineen hyväksymistodistuksen hakemisen
10. Laiminlyö 21 §:ssä tarkoitetun pätevyystodistuksen hakemisen

2(2)

11. Laiminlyö 22 §:ssä tarkoitetun hyväksymisen hakemisen tarkastusasemalle
12. Rikkoo eläinkuljetusasetuksen 4 artiklassa tarkoitettujen asiakirjojen kuljetusvälineessä pitämistä koskevaa velvollisuutta

(2/2)

13. Rikkoo 30 §:ssä säädettyä tietojenantovelvollisuutta tai asiakirjojen esittämisvelvollisuutta

14. Rikkoo 37 §:ssä tarkoitettua valvontaviranomaisen antamaa kieltoa tai määräystä

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, eläinkuljetusrikkomuksesta sakkoon. (finlex.fi [viitattu 8.4.2010].)